

ЕКОЛОГО-ЦЕНОТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУДИННИХ РОСЛИН ТЕРИКОНІВ ШАХТ МІСТА НОВОВОЛИНСЬКА (ВОЛИНСЬКА ОБЛАСТЬ)

Коцун Л.О.*, к.б.н., доцент кафедри ботаніки,
Кузьмішина І.І.*, к.б.н., доцент кафедри ботаніки,
Коцун Б.Б., к.педаг.н.*, доцент кафедри теорії і методики природничо-математичних
дисциплін початкової освіти,
Сливка А.В.**, учениця 11 класу
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк
Луцька гімназія №21 імені Михайла Кравчука, м. Луцьк

Місто Нововолинськ – наймолодше місто обласного рівня Волинської області з розвинутою вуглевидобувною промисловістю, в результаті діяльності якої стрімко збільшуються безплідні території (bad lands), що негативно впливають на оточуюче середовище. При видобутку вугілля утворюються антропогенні форми – терикони, які є чи не основними джерелом забруднення довкілля. Одним з чинників, що сприяють оздоровленню оточуючого середовища, є озеленення териконів, яке почали проводити ще в 50-х роках минулого сторіччя. Тому важливе наукове та прикладне значення мають дослідження рослинного покриву териконів, що базуються на аналізі структури флори.

В результаті проведених досліджень встановлено місцезростання 55 видів судинних рослин, які належать до 48 родів та 25 родин [1]. Стосовно фактора зволоження, більше половини видів судинних рослин породних відвалів (31 вид, або 56,4%) – рослини сухих місцезростань. Найчисленніша група ксеромезофітів – 25 видів (45,5%). До них належить анізанта покрівельна, роговик килюватий, хамерій вузьколистий тощо. Ксерофітів – 6 видів (10,9%) (амброзія полинолиста, волошка рейнська, сухоребрик Льозеліїв, очиток їдкий). Мезофітів нараховується 13 видів (23,6%). Це, наприклад, тополя тремтяча, суниці лісові, пажитниця багатоквіткова, стелюшок червоний. Гігро-мезофітів нараховується 6 видів (10,9%). Інші типи нечисленні і до них належить 5 видів (9,1%).

За відношенням до світла виключно більшість становлять рослини освітлених місць зростання: геліофітів – 36 видів (65,5%) (пижмо звичайне, волошка рейнська, амброзія полинолиста, хрінниця смердюча). До сциогеліофітів належить 17 видів (30,1%) (моховинка лежача, астрагал солодколистий, лобода Шрадера, герань лучна), сциофітів 2 види (3,6%) (ліщина звичайна, в'яз голий). Залежно від потреб в трофних елементах ґрунту серед досліджуваних видів переважають мезотрофи – 35 видів (63,6%) та еутрофи – 15 видів (29,1%). До оліготрофів належить 5 видів (9,1%).

Серед судинних рослин породних відвалів шахт м. Нововолинська ми виділили 6 еколого-ценотичних груп: лісові, лучні, степові, бур'янові, лучно-степові, псамофільні. Специфічною рисою досліджуваної території є переважання бур'янових видів рослин – 18 (32,7%). Серед них трапляються як рудеральні (хрінниця смердюча, сухоребрик Льозеліїв, мильнянка лікарська),

так і сегетальні види (лобода багатонасінна, л. Шрадера). Меншою кількістю видів характеризується лісова еколого-ценотична група – 12 видів (21,8%). Однаковою кількістю видів представлені лучні та лучно-степові види (по 8 або 14,5%). Нечисленні псамофільні (3; 5,5%) та степові види (1; 1,8%). Загалом лучні та лучно-степові види становлять понад 30%, що ставить їх майже на одну позицію з бур'янами.

Таким чином, в екологічному спектрі серед досліджуваних видів перші позиції займають ксеромезофіти та мезофіти, геліофіти та мезотрофи.

Список використаних джерел

1. Определитель высших растений Украины / [Д. Н. Доброчаева, М. И. Котов, Ю. Н. Прокудин и др.]. – К. : Наук. думка, 1987. – 548 с.
2. Протопопова В. В. Еколого-економічні та логістичні аспекти фітозабруднення в Україні / В. В. Протопопова, М. В. Шевера, М. Ю. Григора // Регіональні перспективи. – 2002. – 2 (21). – С. 19–21.